

Greena Mineral AB

samradnorrakarr@ramboll.se

Samrådsyttrande inför ansökan om bearbetningskoncession, benämnt Norra Kärr nr 1, i Jönköpings kommun

Länsstyrelsen lämnar följande synpunkter med anledning av avgränsningssamråd inför er ansökan om bearbetningskoncession enligt minerallagen (1991:45), för brytning av sällsynta jordartsmetaller i Norra Kärr, i Jönköpings och Ödeshögs kommuner.

Synpunkter inför upprättande av miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivningen för en ansökan om bearbetningskoncession ska ha den inriktning som krävs för att kunna bedöma kraven på lämplig markanvändning i 3 och 4 kapitlet miljöbalken (1998:808).

Länsstyrelsen ska under avgränsningssamrådet verka för att miljökonsekvensbeskrivningen får den inriktning och omfattning som behövs för koncessionsprövningen. Länsstyrelsens fokus i yttrandet rör Jönköpings län. I ert fall är det särskilt angeläget att miljökonsekvensbeskrivningen belyser nedanstående. Länsstyrelsen hänvisar i övrigt till avgränsningssamrådet som genomfördes den 3 maj 2024.

Riksintressen

Länsstyrelsen konstaterar att den planerade verksamheten berör flera områden som är utpekade som riksintresse med stöd av 3 eller 4 kap. miljöbalken. I samrådsunderlaget anger sökanden följande riksintresse som är direkt eller indirekt berörda av den planerade gruvbrytningen:

- Riksintresse värdefulla ämnen och mineral
- Riksintresse Natura 2000

- Riksintresse naturvård
- Riksintresse rörligt friluftsliv
- Riksintresse energiproduktion (vindbruk)
- Riksintresse totalförsvarets anläggningar
- Riksintresse för yrkesfisket
- Riksintresse för vattenförsörjning
- Riksintresse för kommunikationer (väg)

Eftersom området vid Norra Kärr berörs av flera motstående riksintressen är det av högsta vikt att miljökonsekvensbeskrivningen innehåller en analys gällande avvägningen mellan berörda riksintressen.

Riksintresse Natura 2000

Genom den lagändring som träder i kraft den 1 juli 2024 kommer prövningen av Natura 2000-bestämmelserna vid etablering av gruvverksamhet att kunna ske först i samband med prövningen av tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken.

Natura 2000-områden är att jämföras med riksintresseområden enligt 4 kap. 8 § miljöbalken. Miljökonsekvensbeskrivningen för bearbetningskoncessionen bör därför redovisa vilka Natura 2000-områden som kan komma att beröras av verksamheten och vilka naturvärden som avses bevaras i dem. Den bör även beskriva hur Natura 2000-områdena på ett översiktligt plan kan komma att påverkas av verksamheten, direkt och indirekt, samt hur hänsyn kan tas så att negativ påverkan begränsas.

Länsstyrelsen bedömer att det inom Jönköpings län är samtliga delområden för Vättern (södra SE0310432, östra SE0230269, norra SE0240099 och västra SE 0540225) som behöver belysas.

Riksintresse naturvård

Verksamhetsområdet berör riksintresse för naturvärden enligt 3 kap. 6 § miljöbalken Norra Kärr. Det är utpekat för sina höga geologiska värden kopplat till förekomsten av ovanliga mineraler. Miljökonsekvensbeskrivningen bör behandla påverkan på

riksintresset samt en analys gällande avvägning mellan riksintresse värdefulla ämnen och mineral och riksintresse naturvård.

Vättern är utpekad som riksintresse för naturvården på grund av sitt förkastningsbetingade sjöbäcken, förstklassiga vattenkvalitet och intressanta fauna. Miljökonsekvensbeskrivningen behöver därför innehålla underlag som gör det möjligt att bedöma vilken påverkan den planerade gruvverksamheten kan komma att få på riksintresset. Länsstyrelsen bedömer att det främst är påverkan genom utsläpp av förorenande, gödande och grumlande ämnen från verksamheten som är relevant att beskriva. Miljökonsekvensbeskrivningen bör behandla påverkan på riksintresset samt hur hänsyn kan tas så att negativ påverkan begränsas.

Riksintresse rörligt friluftsliv

Vättern med öar och strandområden är utpekad som riksintresse enligt 4 kap. 2 § miljöbalken. Där ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas. Frågor som bullerpåverkan och landskapsbild är viktiga att belysa. Länsstyrelsen bedömer att det är viktigt med en koppling till kulturmiljön och även hur den vardagliga miljön påverkas.

Riksintresse för vattenförsörjning

Länsstyrelsen anser att ett underlag för bedömning av påverkan på vattenkvaliteten i Vättern är central för att kunna bedöma kraven på lämplig markanvändning i 3 och 4 kapitlet miljöbalken. Underlag för bedömning av halter och mängder av föroreningar som kan komma att släppas ut från verksamheten behöver därför redovisas. Se vidare under "Hantering av utvinningsavfall", "Vattenhantering", "Grundvattenområden och vattenförekomster" och "Vattenskyddsområden"

Övrigt behov av utredningar

Hantering av utvinningsavfall

Frågan hur utvinningsavfallet ska hanteras ska finnas med redan i planeringsstadiet av en gruvverksamhet enligt 22 § 2 p förordningen om utvinningsavfall (2013:319). Utifrån Vätterns funktion som dricksvattentäkt bedömer Länsstyrelsen att utvinningsavfallet bör beskrivas och karaktäriseras så långt som möjligt och miljökonsekvenser vid hantering och eventuellt läckage till Vättern bör beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Vattenhantering

Länsstyrelsen bedömer att det planerade vattenuttagets storlek bör anges i miljökonsekvensbeskrivningen. Vidare bör det sammanlagda vattenutsläppet från dag- och grundvatten anges och hur vattenutsläppet från verksamheten kan behandlas. Anläggningar som kan komma behövas för behandlingen bör beskrivas och vilka vattenflöden som kommer behöva hanteras. Beskriv även var utsläppspunkten till Stavabäcken kommer vara.

Grundvattenområden och vattenförekomster

Sökanden anger i samrådsunderlaget att en hydrologisk beskrivning kommer göras. Länsstyrelsen bedömer att den hydrogeologiska utredningen som ligger till grund för beskrivningen ska kvantifiera vattenuttagets storlek och visa grundvattensänkningens utbredning och omfattning (influensområde) samt vilka konsekvenser detta kommer att ge på enskilda brunnar, andra vattenuttag och naturvärden i influensområdet.

Sökanden bör redogöra så långt som möjligt för verksamhetens utsläpp till Stavabäcken, såsom volym, pH och grumlighet. Vidare bör redogöras för hur mycket (både mängder och koncentrationer) metaller, kväve och eventuellt andra föroreningar som kan komma att släppas ut i Stavabäcken utan rening av utsläppt vatten. Redogör även för vilka koncentrationer av sällsynta jordartsmetaller som kan uppstå i Stavabäcken och Vättern och relatera till bakgrundsnivåer och förekommande gräns- eller riktvärden i internationell litteratur. Miljökonsekvensbeskrivningen bör utifrån underlaget redogöra för vilken påverkan föroreningarna kan ha på Stavabäcken och Vättern. Särskilt bör påverkan på Vätterns dricksvattenkvalitet (inklusive smak och grumling) och uppsatta mål i bevarandeplanen för Natura 2000-området Vättern beskrivas.

Påverkan på miljökvalitetsnorm vatten för vattenförekomsten Vättern och grundvattenförekomsten Gränna bör beskrivas.

Vidare bör pågående och planerat provtagningsprogram inklusive grundvattennivåmätningar beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Vattenskyddsområden

Länsstyrelsen i Jönköpings län beslutade den 30 januari 2014 att Vättern ska vara ett vattenskyddsområde. Vättern utgör en mycket viktig resurs för dricksvattenförsörjningen. Eventuell påverkan och

risker för vattenskyddsområdet bör beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Naturmiljö

Miljökonsekvensbeskrivningen behöver innehålla en aktuell redogörelse över naturvärdena inom både verksamhetsområdet och det område som kan komma att beröras av transporter och andra kringverksamheter. Av miljökonsekvensbeskrivningen bör även framgå vilka anpassningar och skyddsåtgärder som kan vidtas för att begränsa påverkan på naturmiljön.

Länsstyrelsen konstaterar att det finns rapporter på Artportalen om både äldre och sentida fynd av fridlysta arter i området kring Norra Kärr. Detta gäller bland annat större vattensalamander som är strikt skyddad enligt 4 a § artskyddsförordningen. Om konflikt med bestämmelserna i artskyddsförordningen föreligger ska, i första hand de skyddade arternas livsmiljöer bevaras/skyddas i så stor utsträckning som möjligt. Länsstyrelsen rekommenderar därför att sökanden redan i detta skede påbörjar arbetet med att utreda förekomsten av fridlysta arter, så att verksamheten kan planeras med detta i beaktande. Utgående från 3 kap. 3 § miljöbalken behöver artskyddsfrågan belysas i miljökonsekvensbeskrivningen. Fokus bör ligga på att beskriva hur verksamheten och åtgärder på platsen i stort kan behöva anpassas för att inte aktualisera förbuden i artskyddsförordningen.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen bedömer att arkeologisk utredning steg 1 (inventering) krävs för hela verksamhetsområdet. De delar som inte tidigare varit föremål för arkeologisk utredning behöver kompletteras.

Arkeologisk utredning steg 1 krävs även för område som kan beröras av tillfartsvägar. Samråd ska ske med Länsstyrelsen (kulturmiljöenheten) om att genomföra arkeologisk utredning steg 1.

Länsstyrelsen bedömer att det för övriga kulturmiljövärden bör framgå i miljökonsekvensbeskrivningen om det finns utpekade kulturmiljövärden i kommunala kulturmiljöprogram som kan beröras, liksom byggnadsminnen, industriminnen, kyrkor eller annan kulturhistoriskt värdefull och utpekad bebyggelse/miljöer. Miljökonsekvensbeskrivningen bör tydliggöra vilka kulturmiljövärden som påverkas av planerad åtgärd och på vilket sätt de påverkas.

Miljökonsekvensbeskrivningen bör, förutom naturvärdesinventering, även omfatta en landskapshistorisk analys. En analys av landskapsbild bör också, med hänvisning till Europeiska Landskapskonventionen, belysa påverkan på det vardagliga landskapet för människorna som bor i området (detta ligger också nära frågan om påverkan på friluftslivet). En analys krävs för att visa förutsättningarna avseende områden eller landskapsavsnitt (mark i övrigt) som kan vara av betydelse för kulturmiljövården. Länsstyrelsen bedömer att fotomontage behövs, som underbygger påståendena om ringa visuell påverkan på landskapet som anges i samrådsunderlaget.

Friluftsliv och allmänna intressen

Länsstyrelsen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen ska tydliggöra vilka värden som påverkas av planerad åtgärd och på vilket sätt de påverkas.

Miljökonsekvensbeskrivningen bör mot bakgrund av Europeiska Landskapskonventionen, förutom påverkan på landskapets fysiska karaktär, även redovisa påverkan på sociala och ekonomiska värden för de människor som bor och vistas i området. Redovisningen bör omfatta såväl konsekvenserna för människor som är till exempel yrkesmässigt eller permanent bosatta i område som för människor vars vistelser är av mer tillfällig karaktär, till exempel i samband med friluftsliv och turism.

Biosfärsområde

Länsstyrelsen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen ska tydliggöra den planerade verksamhetens påverkan på Biosfärsområde Östra Vätterbranterna.

Fortsatt samråd

Länsstyrelsen angav rekommendationer för fortsatt samråd vid avgränsningssamrådet den 3 maj 2024.

Bakgrund

Avgränsningssamråd enligt 6 kap. miljöbalken för den planerade ansökan om bearbetningskoncession rörande Norra Kärr har genomförts. Samrådsmötet med Länsstyrelsen i Jönköpings län och Länsstyrelsen i Östergötlands län hölls den 3 maj 2024.

Länsstyrelsen avslutar för sin del ärendet som rör samråd för bearbetningskoncession. Samrådsredogörelsen bifogas ansökan om bearbetningskoncession som lämnas in till Bergsstaten.

Lagstiftning

Enligt 4 kap. 2 § tredje stycket minerallagen ska 3 och 4 kap. miljöbalken tillämpas i ärenden om beviljande av koncession. Enligt femte stycket i samma paragraf ska en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken i ärenden om beviljande av koncession.

Enligt 6 kap. 28 § miljöbalken ska den specifika miljöbedömningen innebära att den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden samråder om hur en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (avgränsningssamråd), tar fram en miljökonsekvensbeskrivning och ger in miljökonsekvensbeskrivningen till den som prövar tillståndsfrågan. Den som prövar tillståndsfrågan ger tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och slutför miljöbedömningen.

Enligt 6 kap. 29 § miljöbalken ska avgränsningssamrådet innebära att den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden samråder om verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning, de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser samt om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning.

Enligt 6 kap. 30 § miljöbalken ska avgränsningssamrådet ske med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten eller åtgärden samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten eller åtgärden. Den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden ska se till att de som ingår i samrådskretsen men som inte tidigare har fått ett samrådsunderlag, kan ta del av ett samrådsunderlag.

De som medverkat i beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschef Emma Willaredt med miljöskyddshandläggare Karl-Oskar Lund som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Håkan Wirén, enhetschef Tobias Haag, naturvårdshandläggare Mari-

Janne Möller, antikvarie-arkeolog Moa Lorentzon och länsjurist Ben Heimdal medverkat.

Kopia

Länsstyrelsen i Jönköpings län (Emma Willaredt, Håkan Wirén,
Tobias Haag, Mari-Janne Möller, Moa Lorentzon Ben Heimdal)
Länsstyrelsen i Östergötland
Ödeshögs kommun
Jönköpings kommun